

De katholieke kerk, haar liturgie en haar gebruiken

Mensen van overal en altijd zoeken naar antwoorden op de vragen van het leven. Ze maken feest wanneer er vreugde is. Ze delen verdriet. Wij mensen doen dat niet alleen met ons verstand. Ons verstand komt niet verder dan wat we begrijpen kunnen.

Ons gevoel en ons hart reiken tot voorbij de horizon van ons verstand. Het gevoel en het hart spreken een eigen taal. Het is de taal van het lied, het gedicht, het verhaal, het gebaar.

Bloemen spreken van geloof en hoop en liefde.

Een handdruk zegt soms meer dan woorden. Ook een kaars, een struik bloemen of een glas water kunnen ons doen vermoeden wat écht verdriet is of wat het is écht geluk samen te kunnen delen. De katholieke kerk is vol van deze taal. Sommige liederen, gedichten en gebaren, teksten en symbolen stammen uit Bijbelse tijden en uit eeuwenoude tradities. Andere teksten en ritens zijn sprankelend nieuw.

De bisschop wijdt de oliën die gebruikt worden bij de toediening van het doopsel en vormsel, bij het zalven van zieken en bij het wijden van priesters en bisschoppen.

Wanneer hieronder een aantal symbolen en gebruiken beschreven worden, mag u bedenken dat elke uitleg te kort schiet. Ook deze uitleg. De taal van het hart kan voor ieder anders zijn. Het is nooit hetzelfde. Mensen steken in de kerk een kaarsje aan. Voor de één is het een gebed, voor de ander een herinnering aan een lief mens, voor een derde een uiting van dank.

Liturgie die de straat op gaat; kinderen versieren een simpel kruis tot een symbool van leven.

Inhoudsopgave

Hierna zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

Het katholieke kerkgebouw	2
De voorgangers en hun kleding	3
Water	4
Wierook	5
Brood en Wijn, Communie en Eucharistie	5
De zegen en het kruisteken	6
In de kerk zijn werkzaam	7
Bisschop	7
Priester en diaken	7
Pastorale werker of werkster	7
Toegeruste parochianen	7
Sacramenten	7
Vormsel	7
Biecht	8
Ziekenzalving	8
De doop	8
Het huwelijk	8

Het katholieke kerkgebouw

U bent in een katholieke kerk. Ook de kerk zelf, als gebouw, spreekt een taal. Vooraan en centraal staat het altaar. Rondom deze tafel vieren we dat we als mensen bij elkaar horen. Eigenblijk zijn we met elkaar één grote mensenfamilie: kinderen van één en dezelfde God. Nog voor onze ouders konden vermoeden dat we geboren zouden worden en wie we zouden zijn en dat we tot leven gebracht zouden worden, heeft God dat gewild. Ieder van ons is – zoals een oude dichter in een psalm zegt – door Hem wonderlijk geweven in de schoot van onze moeder.

Eens zullen we als broers en zussen verzameld worden rond de familietafel van God. Dan is eindelijk elke oorlog op deze wereld gestreden, is elk leed geleden, elke fout vergeven.

In de kerk raakt de hemel even de aarde....aan de tafel van de eucharistie vieren we dat we de dood al overwonnen hebben. We vieren het feest van het leven.

In de kerk vieren we dat. We willen het al beleven, die toekomst naar ons toehalen. De pastor spreekt ons aan met ‘broeders en zusters’ . We wensen elkaar vrede en geven elkaar een hand.

In oude kerken ziet u ook hoe dit heel diep beleefd wordt. De doden werden vanaf het altaar begraven, in de kerk zelf.

En als de kerk vol is, begraven we ze in “de hof” van de kerk. In de kerk wordt de tijd al eeuwigheid, raakt de hemel de aarde, zijn we samen met hen die ons lief zijn en ons zijn voorgegaan in de dood. En we zijn samen met God, Christus en de groten van weleer. Daarom ziet u in veel kerken om het altaar en om de kerkgangers heen de beeltenissen van de heiligen. We weten ons verbonden met Maria, de apostelen, Franciscus, Johannes de Doper, Theresia en zoveel anderen die we ons graag herinneren. De namen van onze eigen lieve gestorvenen hangen aan kruisjes aan de muur en worden in de viering genoemd.

Bij de ingang van de Nôtre Dame in Parijs zien we het prachtig verbeeld: wanneer we de kerk binnenkomen, komen we de hemel binnen. Bij alle kathedralen staat Christus boven de hoofdingang, De engelen en heiligen staan om Hem heen. Zij heten ons welkom!

Bij de ingang van de kerk is een wijwatervaatje; met het water van de doop maken we een kruisteken als we de kerk binnenkomen.

Zo is het kerkgebouw voor katholieke mensen een aan God en mensen toegewijde plaats. Het is niet zomaar een gebouw. Juist omdat in dit gebouw mensen met de diepste dingen van het leven bezig zijn; met lief en leed. Juist daarom vragen katholieken om in dit gebouw rustig te zijn, stil te zijn, eerbied te bewaren. Vanouds nemen mannen hun hoed af. Als mensen de kerk binnen komen maakt men wel een kruisteken, soms met wijwater.

De voorgangers en hun kleding

Een van de eerste dingen die u wellicht opvallen is dat voorgangers bijzondere kleding dragen. Ook deze kleding getuigt ervan dat we hier in een gemeenschap van mensen zijn die zich verbonden weten met mensen van alle tijden en van alle plaatsen op deze wereld. Bij de doop krijgt iedere gelovige een wit doopkleed aangereikt. Het is de oerbetekenis van de witte doopjurk waar velen van ons ook zelf in zijn gedoopt.

In veel landen komen ook gelovigen in hun witte doopkleed naar de kerk

Dit witte doopkleed is de basiskleding van de voorganger. Over deze witte mantel of albe ('albe' betekent 'wit ') draagt de pastor al naar gelang zijn functie of wijding een ander gewaad. Een mouwloos kazuifel en een recht afhangende stola is er voor de priester. Een dalmatiek, een gewaad met mouwen en met een schuin afhangende stola, is de kleding van de diaken.

Wanneer pastorale werkers of werksters of wanneer parochianen voorgaan dragen ook zij vaak het witte kleed met een passend insigne of kruis.

Een paar dagen voordat hij tot paus verkozen wordt leidt kardinaal Ratzinger de uitvaartplechtigheid van de gestorven paus. Hij is gekleed in het gewaad van de priester (ook de bisschoppen en de pausen dragen dit gewaad in de eucharistie). Naast hem staat de diaken in de dalmatiek. Aan de andere kant een bisschop die assisteert. Deze bisschop draagt het gewaad van een accoliet of misdienaar: een toga met daar overheen een superplie.

Water

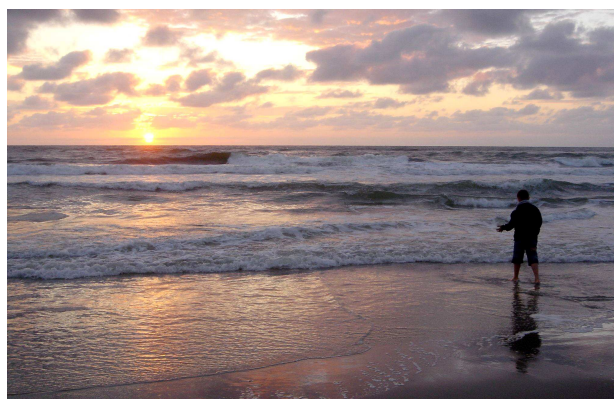
In de tijd van farao's en piramiden leefden in Egypte een klein groepje vluchtelingen. Voor hen was dit Egyptische rijk het rijk van moord, mishandeling en verdriet geworden. Midden in de nacht ontvluchtten ze dit land. Dwars door het water van de Rode zee ontsnapten ze aan dit land van de dood en verkregen ze hun vrijheid. Het leven wint het van de dood.

Dwars door de zee waren ze gevluht. De eravering ontsnapt te zijn aan de dood is het begin van ons geloof in Pasen. Het doopsel drukt nog steeds uit dat wij mensen vastgehouden worden bij leven en sterven.

Sindsdien is water voor gelovige mensen het symbool geworden van een geloof dat we zullen leven, wat ons ook overkomt. In talloze bijbelse verhalen en in vele ritens gebruiken komen we dit tegen.

Ook het visje getuigt hiervan. Het is het enige dier dat ademen kan in het water. Het

vertelt ons dat ook wij ademen en leven kunnen daar waar menselijker wijs gesproken geen leven mogelijk is. In tijden dat christenen vervolgd werden, werd het visje het geheime symbool van het christendom. In de taal van de oude christenen, het Grieks, betekent visje 'ichtus' en daar is de naam van Christus in verborgen.

Het visje (in het grieks: Ichtus) is het symbool voor Christus. Hij leeft in de dood. Het is het enige diertje dat niet in de ark van Noach hoefde. Hij neemt niet deel aan het kwaad van deze wereld.

ICHTUS...is ook de afkorting van Jezus, Christus, God, Zoon, Redder

Bij de doop worden mensen kinderen ondergedompeld in het water. Ze verdrinken niet. Er zijn handen die ons vasthouden, de handen van mensen en uiteindelijk de handen van God

Wierook

Anders dan in vele andere godsdiensten zijn christenen zeer voorzichtig met een voorstelling te maken van God. Je mag van Hem geen beeld maken. In het verhaal van de schepping staat dat als wij zelf als mensen in liefde met elkaar verbonden zijn wij op God gelijken. De meest liefdevolle mens die deze wereld gekend heeft – Jezus van Nazareth - is dan ook beeld van God bij uitstek.

Toen Hij deze wereld verliet staat er dat een wolk hem aan onze ogen onttrok. Hij werd weer opgenomen in het geheim van ieder mensenleven: “Wie is God?”. Vele bijbelverhalen vertellen ons, wat we eigenlijk allemaal weten, dat God voor ons verborgen is. Dan wordt er vaak verteld dat een wolk Gods mysterie voor onze ogen verbergt.

In de beker met wijn herkennen we het Bloed van Christus... Wierook drukt eerbied uit voor het mysterie van Gods aanwezigheid onder ons.

Wierook spreekt uit dat we God , op een of andere wijze, aanwezig weten. Wanneer een overledene bewierookt wordt duiden we aan dat deze mens nu opgenomen is in het mysterie van God. Ook bewieroken we de Bijbel, Brood en Wijn en soms zelfs bewieroken we de men\sen die in de kerk zijn. God is bij ons!

In bijbelse tijden geloofde men dat de bergtoppen de hemel raakten. De wolken verhulden de aanwezigheid van God. We lezen hoe Mozes in de wolk op de berg God ontmoette en we lezen van Christus hoe bij zijn Hemelvaart een wolk Hem aan onze ogen onttrok. Zo drukt de wolk van wierook nog steeds uit dat God vermoed mag worden in Brood en Wijn, in het evangelieboek, in de mensen die aanwezig zijn.

Brood en Wijn, Communie en Eucharistie

Op de avond voordat Jezus vermoord werd vierde Hij met Zijn vrienden het joodse paasmaal. In deze maaltijd van ongerezen brood en wijn vierten joodse gelovigen de bevrijding uit Egypte. De overwinning van het leven op de dood. Op die avond, toen met Zijn vrienden, werd dit voor Jezus en zijn vrienden een uiterst indrukwekkend teken van geloof. Christus was er van overtuigd dat met de moord op Zijn lichaam Zijn Leven niet gedood zouden worden.

Sinds die avond zijn Zijn vrienden bij elkaar blijven komen om die maaltijd te blijven houden. Ook wij doen dat. We geloven dat we net als Christus uit de dood zullen opstaan. Wij zullen leven met elkaar en met ieder die ons lief is. Het opstaan uit de dood betekent ook een opstaan uit alles wat kwaad brengt en verdriet. Eens zal er een wereld zijn zoals God hem bedoeld heeft.

Dit gelovend en hopend verzamelen de kerkgangers zich rond het altaar. Men neemt van het Brood en drinkt –zo mogelijk- uit de kelk. Sinds die avond voor Zijn dood betekenen dit Brood en deze Wijn voor gelovige mensen niet meer en niet minder dan een uiterste verbondenheid met Jezus Christus en een uiterste verbondenheid met elkaar.

De gebroken hostie is Zijn gebroken lichaam.

In het gebroken Brood zien we Zijn kapotgeslagen Lichaam en in de beker met Wijn zien we Zijn vergoten Bloed. Door er van te eten en van te drinken laten we zien dat ook wij willen leven en sterven voor anderen. God helpe ons daarbij!

Dit delen van Brood en Wijn heet ‘communie’. Dit is een Latijns woord. Het betekent dat we met elkaar verbonden zijn. We vormen een ‘eenheid’.

Voor katholieken is dit geloof heel dierbaar. Door de doop en bij het feest van de eerste Communie leven we toe naar het deelnemen aan deze maaltijd.

Als in de viering die u bijwoont een priester voorgaat zal hij achter het altaar staande onder een groot gebed God dank zeggen om het leven van Jezus Christus. Hij bedankt God dat Hij Jezus niet in de dood heeft achtergelaten. Hij dankt God dat de Geest van Jezus liefde nog steeds onder ons mensen leeft. En hij dankt God dat ook wij zullen mogen leven. Dit dankgebed heet “Eucharistie”. Dit Griekse woord betekent simpelweg “Dank u wel!”.

Tijdens dit dankgebed herinnert de priester God én ons eraan hoe Christus geleefd heeft en hoe Hij gestorven is. Hij doet dat door wederom – net als Jezus op de avond voor Zijn dood – het joodse paasbrood in handen te nemen en de kelk met wijn te heffen en te zegenen.

Het is een indrukwekkend moment. Er kan een bel klinken. Er kan wierook zijn. We gaan knielen of staan.

Na dit moment worden dit Brood en deze Wijn teken van Christus aanwezigheid. Vanaf nu zullen dit Brood en deze Wijn met uiterste eerbied omgeven worden. Na het te communie gaan van de gelovigen wordt het overgebleven Brood in een gouden kelk bewaard in het tabernakel (een versierd kastje) waar altijd een licht bij brandt.

Wanneer Het gebroken Brood van de eucharistie (ofwel het geconsacreerde brood) in het tabernakel bewaard wordt, brandt er altijd een olielampje.

De wijn kan niet bewaard worden en wordt opgedronken. Het bewaarde Brood kan later uitgedeeld worden in een communieviering. Dit gebeurt door een diaken, een pastoraal werker of werkster of door parochianen. Er is niet altijd een priester.

De communie wordt uitgereikt aan een gelovige.

De zegen en het kruisteken

Zoals hierboven al geschreven is hebben wij mensen geen voorstellingsvermogen van God.

We weten alleen dat Hij onze geboorte gewild heeft en dat Hij wil dat we leven. Hij zal ook recht doen aan ons leven. Als wij hier op aarde niet dat mooie leven kunnen leiden zoals hij het bedoeld heeft zal hij ons dat schenken na onze dood. Zo mogen we Hem onze ‘Vader noemen. Een vader die ons trouw zal zijn, hoe dan ook!

De zegen aan het einde van eucharistieviering.

We mogen Hem ook 'Zoon' noemen. Dan denken we aan Jezus Christus die als mens zo geleefd heeft dat we Hem een uniek beeld van God noemen.

En we noemen hem 'Geest'. Het is die Goddelijke Geest die Jezus uitstraalde en die wij soms ook mogen ervaren. Wanneer ons hart warm wordt weten we dat God heel nabij is.

Wanneer we deze drievoudige naam van God uitspreken "Vader, Zoon en Heilige Geest" maken we een kruisteken over ons zelf of over anderen. Het kruis is sinds de dood van Christus geen teken meer van moord en marteling. Het is het teken van overwinning! Een teken van geloof, hoop en liefde.

In de kerk zijn werkzaam

Bisschop

Dit is de belangrijkste pastor in de regio. Hij is geroepen tot 'herder' van mensen. Daarom draagt hij een staf. De mijter is een door de eeuwen verbasterde herdersmuts.

Priester en diaken

Dit zijn pastoren die hun leven toegewijd hebben aan de dienst van de gemeenschap. De priester is geroepen om een gemeenschap te leiden in het gebed en het geloof. Hij draagt ook zorg voor de

eenheid van de gemeenschap. Een diaken is geroepen om vooral onder de mensen de liefde en de hoop van het geloof uit te dragen. Een diaken heeft dan ook vaak een gewoon beroep. Hij is meestal getrouwd. De opleiding van priester en diaken zijn praktisch gelijk. Er is onder hen geen hiërarchie alsof de ene functie belangrijker zou zijn dan de ander. Beiden vallen direct onder de bisschop.

bij het wijdings sacrament ontvangen de nieuwe diakens de dalmatiek.

Pastorale werker of werkster

Ook zij zijn theologen met een gelijke opleiding als die van priester en diaken. Zij zijn eveneens aangesteld als pastor in een parochie, vaak met een eigen bekwaamheid of specialisatie.

Toegeruste parochianen

Vanouds kent de katholieke kerk bijzondere functies toe aan gewone parochianen. Zij worden opgeleid en aangesteld om bij speciale gelegenheden in de liturgie voor te gaan.

Sacramenten

De katholieke kerk kent zeven momenten waarop men gelooft dat God heel bijzonder een mens in zijn of haar leven sterkt: de doop, het vormsel, de eucharistie, de wijding tot bisschop, priester of diaken, het huwelijk, het verzoenende gesprek of ter wel de biecht, de ziekenzalving.

Vormsel

De vormeling wordt gezalfd met het Chrisma. Dit is de geurige olie waarmee ook priesters en bisschoppen gezalfd worden.

In dit sacrament roept de bisschop of zijn plaatsvervanger Gods Geest op een hele bijzondere manier af over een gelovige. Deze gelovige wordt ook gezalfd. Zoals olie door de huid heen dringt zo moge Gods Geest van liefde en menselijke trouw doordringen tot in het hart van een gelovige.

Biecht

Wij mensen kunnen ons soms heel schuldig voelen onder iets wat we gedaan hebben. We kunnen ons van dit gevoel bevrijden. Bij een priester kunnen we het hart luchten. Hij zal ons toezeggen dat we als nieuwe mensen verder kunnen leven. God is een vergevende God. Vaak meer vergevend dan wij mensen.

Het sacrament van de verzoening

Ziekenzalving

Wanneer een mens oud of ziek is, en zeker wanneer het leven in gevaar is kan een priester deze mens zalven. Deze zalving troost en sterkt de zieke of oudere mens.

De doop

Deze wordt met water toegediend aan kinderen en volwassenen die christen willen worden. De katholieke en protestante kerken erkennen elkanders dooptoediening.

Het huwelijk

Als katholieken in de kerk hun “ja woord” uitspreken nemen zij vooral God als getuige van hun huwelijk. Hij heeft hen voor elkaar geboren laten worden. Dit is een bron van kracht!

Op de website van de parochie www.emmaus-uthoorn.nl is onder het hoofd sacramenten meer informatie over de sacramenten opgenomen en ook de wijze waarop de parochie daarmee omgaat.

Als u meer uitleg over iets wilt ontvangen kunt u altijd contact opnemen met de parochie. Het secretariaat regelt dan een afspraak met een pastor.